

Eva Mrhačová, Mieczysław Balowski, *Česko-polský frazeologický slovník*, Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, Ostrava 2009, 428 s., ISBN 978–80–7368–633–8.

O frazeologii se často hovoří jako o jedné z nejpoutavějších složek vědy o jazyce. Na druhou stranu však zvládnutí frazeologismů (mj. společně se slangy a dialektismy), bývá považováno za nejobtížnější. Kromě toho, že tvoří neoddelitelnou součást každého národního jazykového bohatství, lze frazeologii obecně vnímat také jako důležitý zdroj pro zkoumání autentické podoby jazyka a kulturního prostředí obecně. Znalost frazeologie v mateřském i cizím jazyce proto zvyšuje jazykovou kompetenci a řadí se do úhrnu dovedností každého uživatele jazyka.

Na přípravě nové, v českých zemích dosud ojedinělé publikace se podílel autor-
ský kolektiv Eva Mrhačová – Mieczysław Balowski. Zejména Mrhačová se systematicky věnuje srovnávací česko-polské frazeologii a paremiologii. Po autorčině

práci na trilogii, vycházející ze specifické materiálové báze, tedy *Zvířata v české a polské frazeologii a idiomatice* (2003), *Lidské tělo v české a polské frazeologii a idiomatice* (2004) a *Příroda v české a polské frazeologii a idiomatice* (2006) se nyní podařilo zpracovat první ucelený *Česko-polský frazeologický slovník*, který mj. vyplňuje mezeru v lexikografickém a srovnávacím popisu dvou blízkých slovanských jazyků – češtiny a polštiny¹.

Není pochyb, že každá práce tohoto druhu je bezprostředně podmíněna tím, zda se podaří shromáždit dostatek výchozího materiálu. V tomto ohledu se autorům podařilo shromáždit, utřídit a předložit rozsáhlý soubor bezmála 6 500 frazeologických jednotek. Z nepřeberného množství ustálených lexikalizovaných přirovnání, rčení, lexikalizovaných charakteristik, pořekadel a přísloví vybrali autoři reprezentativní vzorek odrážející mj. způsob vidění světa (v obou jazycích nezdá se odlišný), vyplývající ze specifických kulturně-lingvistických znalostí a zkušeností. Vlastní heslovou stať autoři strukturují do dvou základních částí: frazeologické jednotky jako součásti textu (ustálená přirovnání s komparátorem; lidová a literární rčení, biblismy) a frazeologické jednotky jako ucelený, samostatný mikrotext (ustálené charakteristiky; parémie, včetně lidových pranostik). Obě zmíněné části i jednotlivé oddíly jsou navíc vnitřně diferencovány podle klíče nominální a verbální povahy. Autoři také upozorňují na skutečnost, že u příbuzných jazyků se setkáváme s úplnou nebo částečnou formálně-sémantickou ekvivalencí. Všímají si tedy rozdílů ve struktuře jmenovaných jednotek nebo heslových statí a rovněž ne vždy odpovídajících frazeologických ekvivalentů. V úvodu proto zdokumentovali heslové statě, které se ve výchozí češtině vyznačují nenaplněnou strukturou a vyjadřují jen přirovnání (zde se nejčastěji jedná o zoopelativa, např. *beran*, *ostříž*, *tchoř*), rčení (početně nejrozsáhlejší soubor, např. *kříž*, *mdloba*, *zlý*), charakteristiku (zde se vyskytují pouze tři hesla: *dobytek*, *drška*, *škorpión*) a parémii nebo lidovou pranostiku (např. *džbán*, *únor*, *zlo*). Značnou pozornost věnují autoři sémantické stránce frazémů. Jednotlivá slovníková hesla proto obsahují bohaté interpretační a kontextové výklady (a to nejen v případě chybějících polských ekvivalentů), a v daných případech významové variability jsou u frazeologických jednotek zaznamenány také příklady synonymického použití jiného výrazu. Nezanedbatelnou složkou každého slovníku je také kritérium původu, stylistický příznak a frekvence použití dané jednotky. Ve slovníku tak lze dohledat jednak frazémy příznačné pro každodenní běžně mluvený jazyk (mnohdy expresivní povahy), jednak jednotky biblického, historického a literárního původu.

Nový frazeologický slovník tedy postihuje nejméně dva aspekty – překladový a konfrontační. Práce může také zásluhou zpracování posloužit českým i polským

čtenářům – zejména studentům a pedagogům – jako cenný zdroj informací při studiu moderní česko-polské konfrontační frazeologie nebo translatologie, ale své čtenáře si bezesporu najde také u všech ostatních zájemců o oba jazyky. *Česko-polský frazeologický slovník* je také dokladem, že současná slovanská frazeologie je stále živá a produktivní.

Jiří Muryc, Ostrava

¹ V této souvislosti je třeba také zmínit autorčinu spolupráci na relativně nové publikaci E. Mrhačová, D. Świerczyński, D. Świerczyńska, *Slovník přísloví v devíti jazycích*. Praha 2008.